

Nuorisotutkimusseuran lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta (HE 212/2024 vp)

Nuorisotutkimusseura kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä perusopetuslain muuttamiseksi. Otamme kantaa ainoastaan puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä kouluissa koskeviin muutosehdotuksiin.

Nuorisotutkimusseura pitää hallituksen esitystä puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käytöstä kouluissa pääsääntöisesti kannatettavana seuraavin perustein:

1. Oppituntien aikaiset rajoitukset ovat toteuttamiskelpoisia ja niitä voidaan pitää hyödyllisinä sekä oppimisen että koulussa viihtymisen näkökulmasta.
2. Peruskouluikäiset nuoret suhtautuvat oppituntien aikaisiin rajoituksiin suopeasti (ks. liite 1). Rajoitusten legitimitetin ja kouluarjen sujuvuuden kannalta on tärkeää, että sen kohteena olevat lapset ja nuoret pitävät rajoituksia kannatettavina.
3. Digitaalisessa yhteiskunnassa elämistä ja medialukutaitoa voi oppia myös ilman teknisiä välineitä. Kyse ei toisin sanoen ole niinkään taidosta käyttää teknologiaa, vaan syvemmästä ymmärryksestä koskien digitalisaatiota, alustoja ja teknologiavälitteistä vuorovaikutusta.

Hallituksen esitys ei ota suoraan kantaa puhelinten ja mobiililaitteiden rajoituksiin oppituntien ulkopuolella, käytännössä välitunneilla ja ruokailujen aikana. Opetuksen järjestäjiä ohjeistetaan linjaamaan näistä koulujen järjestyssäännöissä.

Nuorisotutkimusseura ei pidä nykytilanteessa oppituntien ulkopuolella tapahtuvaa rajoittamista kannatettavana seuraavista syistä:

1. Oppituntien ulkopuolelle ulottuvat rajoitukset ovat erittäin vaikeita toteuttaa ja valvoa ilman merkittäviä tila- ja henkilöresursseja, eikä rajoitusten mahdollisista vaikutuksista ole juurikaan tietoa.
2. Peruskouluikäiset nuoret eivät kannata tällaisia rajoituksia (ks. liite 1), joten niiden legitimitetti voisi jäädä heikoksi heikentäen samalla koulun henkilöstön ja oppilaiden välisiä suhteita.
3. Yläkouluissa (vuosiluokat 7–9) mobiililaitteita tarvitaan usein oppituntien ulkopuolellakin kouluarjesta selviytymiseen (esim. luokkahuoneiden ja koulutehtävien tarkistaminen Wilmasta).

Hallituksen esityksessä todetaan useammassa kohdassa, että puhelinten tai mobiililaitteiden käytön rajoittaminen oppituntien ulkopuolella olisi ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Tästä huolimatta hallituksen esityksestä saa vaikutelman, jonka mukaan oppituntien ulkopuolinen rajoittaminen olisi mahdollista koulujen järjestyssäännöissä. Nuorisotutkimusseuran mukaan lasten ja nuorten perusoikeuksia tulee kunnioittaa myös paikallisen tason päätöksenteossa. Oppituntien ulkopuolella tapahtuvan puhelinten tai mobiililaitteiden käytön rajoittaminen voi sinänsä olla järkevää, mutta tätä on syytä tehdä yhteisymmärryksessä lasten ja nuorten kanssa.

Lisätietoja: erikoistutkija Antti Kivijärvi, antti.kivijarvi@nuorisotutkimus.fi, 040 062 4689

Liite 1: Peruskouluikäisten nuorten näkemyksiä älypuhelinien käytön rajoittamisesta kouluissa

Nuorisotutkimusseurassa on kerätty määrällistä tietoa nuorten näkemyksistä koskien älypuhelinien käyttöä kouluissa. Tieto on kerätty osana vielä julkaisematonta Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimusta. Kyselytutkimukseen syksyllä 2024 vastanneista peruskouluikäisistä nuorista (10-14-vuotiaat, n=433) enemmistö katsoi, että opettajilla tulee olla mahdollisuus taata oppituntien aikainen työrauha esimerkiksi takavarikoimalla opetusta häiritsevät puhelimet. Puhelinten kerääminen pois oppituntien ajaksi jakoi kuitenkin nuorten mielipiteet. Sen sijaan oppituntien ulkopuolisiin älypuhelinrajoituksiin peruskoululaiset suhtautuivat pääosin kriittisesti. Peruskoululaisia, jotka vastustavat puhelinten keräämistä pois koko koulupäivän ajaksi, oli kolme kertaa enemmän kuin pois keräämisen kannattajia.

Peruskouluikäisten näkemykset älypuhelinien käytöstä koulussa on koottu alle:

- Noin viidennes (21 %) katsoi, että kaikkien oppilaiden älypuhelimet pitäisi kerätä koulupäivän ajaksi pois. Eri mieltä oli lähes kaksi kolmannesta (64 %).
- Oppituntien ajaksi älypuhelinien pois keräämistä kannatti neljä kymmenestä (41 %). Vastustajia oli suunnilleen yhtä paljon (44 %).
- Nykyisessä laissa olevaa opetusta häiritsevien puhelinten takavarikointimahdollisuutta kannatti vajaa kaksi kolmesta nuoresta (63 %). Vastustajia oli huomattavasti vähemmän (21 %).
- Yli puolet (58 %) oli samaa mieltä siitä, että oppilailla tulisi olla oikeus käyttää älypuhelimiaan koulussa, kunhan käyttö ei häiritse muita. Reilu neljännes (27 %) oli eri mieltä.
- Vain harvat peruskoululaiset olivat sitä mieltä, että älypuhelinien käyttöä kouluissa ei pitäisi rajoittaa lainkaan. Näin ajatteli joka viidennes (20 %). Eri mieltä väitteen kanssa oli lähes kolme viidestä (58 %).